

По суті, мультимодальний підхід у досить високому ступені відповідає вимозі, висунутій Мілтоном Еріксоном: "Кожна людина - унікальна. Тому психотерапія повинна здійснюватися так, щоб відповідати потребам саме цієї людини, а не намагатися пристосувати індивіда до прокрустового ложе тієї чи іншої гіпотетичної теорії людської поведінки" (Zeig, 1982).

Література

- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Dryden, W. (1986). Eclectic psychotherapies: A critique of leading approaches. In J. C. Norcross (Ed.), Handbook of eclectic psychotherapy. New York: Brunner/Mazel.
- Howard, G. S., Nance, D. W., & Myers, P. (1987). Adaptive counseling and therapy: A systematic approach to selecting effective treatments. San Francisco: Jossey-Bass.
- Lazarus, A. A. (1981). The practice of multi-modal therapy. New York: McGraw-Guilford.
- Lazarus, A. A. (Ed.). (1985). Multimodal therapy. In R. J. Gorsini & D. Wedding (Eds.), Current psychotherapies. Itasca, IL: Peacock.
- Rachman, S. J., & Wilson, G. T. (1980). The effects of psychological therapy (2nd ed.). New York: Pergamon Press.
- Zeig, J. K. (Ed.). (1982). Ericksonian approaches to hypnosis and Psychotherapy. New York: Brunner/Mazel.

Сабол Д.М.

кандидат психологічних наук, доцент кафедри освітнього лідерства
Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету
імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СУЧАСНОСТІ ТА МИНУВШИННИ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ ЕТНІЧНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ

Анотація. У представлених тезах звертається увага на важливість формування етнічної свідомості молодого покоління, надається обґрунтування вибору теми, пов'язаної з етноналежністю та самоідентифікацією, яку юнацтво може набувати, займаючись народною творчістю, а саме українською народною вишивкою, бо народна вишивка з її символікою слугує збереженню та відтворенню українців як етносу та нації.

SABOL D.M. INTERACTION OF MODERN AND PAST IN THE ASPECT OF ETHNIC CONSCIOUSNESS OF YOUTHFORMATION

Annotation. The presented thesis underline the importance of formation of ethnic consciousness within young generation, provide reasons for choosing a theme related to ethnicity and self-identification that a youth can obtain by engaging in folk art, namely Ukrainian folk embroidery, because folk embroidery with its symbolism serves as a symbol the reproduction of Ukrainians as an ethnic group and a nation.

Постановка проблеми. Немало вчених приділяли увагу вивченню етнічної свідомості, вбачаючи в цьому ціннісні пріоритети, які пояснюють витoki та спосіб життя етносу і можуть бути основою у вихованні справжнього громадянина своєї держави. Цій темі присвячували свої праці О. М. Лозова, В. Ф. Петренко, Г. У. Солдатова, К. В. Коростеліна, Т. М. Яблонська, В. Ю. Хотинець, Н. О. Низовських, В. Ф. Соколова, О. Ф. Бондаренко, О. М. Васильченко, В. В. Андрієвська, Т. В. Кара-Васильєва, Р. В. Захарчук-Чугай, Г. М. Пашенко, Л. М. Панченко, В. О. Радкевич, М. І. Чумарна, О. О. Гасюк та ін. Ще К. Г. Юнг стверджував, що ігнорування знаків підсвідомого можуть негативно позначатися в майбутньому.

У свою чергу, Ю.О. Михальчук так інтерпретує пошук ресурсу та захисту в цінностях предків: «В сучасному світі дослідники психологічної науки спостерігають психологічні зрушення в настроях людей – підвищення інтересу до коренів, традицій, звичаїв попередніх поколінь. Можливо, це зумовлено наслідками міжнародних конфліктів, екологічної загрози тощо. В людини, яка відчуває нестабільність оточуючого світу, зменшується оптимізм, зникає бажання дивитися вперед. Тому все більше людей схильні шукати підтримку та захист у стабільних цінностях предків. Саме міжпоколінні стабільні спільноти, якими є етноси, на противагу нестабільному світові, перенасиченому інформацією, набуватимуть суттєвого значення у житті сучасної людини» (Михальчук Ю.О., 2005).

Виклад основного матеріалу дослідження. Ми теж не залишилися осторонь цього важливого, на наш погляд, напрямку, але акцент зробили на молодому поколінню. Не розробленість психологічних уявлень про сутність, умови й засоби формування етнічної свідомості молоді зумовили вибір нашої дисертаційної теми «Психологічні особливості формування етнічної свідомості в юнацькому віці засобами української народної вишивки».

У нашому науковому дослідженні ми поєднали педагогічні прийоми, тренінг як практичний спосіб формування етносвідомості та творчу практичну роботу над вишиванням картин на теми українських народних пісень із застосуванням психологічних підходів (обов'язковий зворотній зв'язок на всіх етапах нашої сумісної роботи, акцент на почуттях, емоційне відреагування, посилення впливу через аудіальне сприйняття, акцент на позитивних переживаннях тощо). На наш погляд, послідовність всіх заходів, провідним стержнем яких була українська народна вишивка, сприяла вихованню позитивного ставлення до своєї етнокультури і загалом до свого етносу, що є одним із етапів у формуванні етнічної свідомості молоді. Це, в свою чергу, пробуджує інтерес до національного самопізнання, з'являється потреба та мотивація до пізнання своїх коренів, що орієнтує молодь у сучасному світі і

слугує самоідентифікації, з'являється «відчуття себе як «ми», тобто всі, хто сприймає й розуміє світ як «я» (Березін А. М. 2002).

На підтвердження цьому – події, які відбувались в Україні у 2013-14 роках, показали, в першу чергу, захисний вплив народної вишивки. Подібно тому, як людина звертається до матері, коли їй погано або небезпечно, так і українська нація звернулася до того, що її оберігає – до вишиванок. Це свідчить про те, що такі переконання локалізуються у глибоко несвідомому і виявляються лише у важкі моменти, коли нація самоорганізується для самозбереження. Як на особистісному рівні вишивка виступає як індивідуальний оберіг (узори наносились на тих місцях, які потрібно було захищати і оберігати: груди, шия, руки, подолі), так і на суспільному рівні нація вдягла вишиванки, щоб таким чином саму себе зберегти.

Висновки. Формування етнічної свідомості створює підставу для усвідомлення етнічної та національної належності, що є передумовою духовності, національної, зокрема. Важливість вирішення проблеми етнічної і національної самоідентифікації піднімалась у працях Н.О. Видолоб, яка відводить визначальну роль «всєбічному, гармонійному розвитку особистості, яка з наймолодшого віку живе в оточенні реалій свого народу, поступово оволодіває багатством мови цього народу, вбирає в себе його традиції, естетичні смаки й уподобання» (Видолоб Н. О., 2003).

У перспективі ми вважаємо доцільним впровадження в практику навчальних закладів на уроках трудового навчання та у позакласний (позашкільний) час у гуртковій діяльності у загальноосвітніх, позашкільних, та професійно-технічних навчальних закладах запропонований нами підхід.

Варто запровадити більш глибоке вивчення народного мистецтва народної вишивки, зокрема: спеціальні конкурси, фестивалі, щоб ці заходи проводились в кожному навчальному закладі, районі, області, країні. Крім того, варто проводити тижні народного мистецтва у навчальних закладах всіх рівнів. Варто наголосити, що конкурси мають бути не лише конкурсами вишивки як виду

рукодільця, а саме народної вишивки, бо народна вишивка з її символікою слугує збереженню та відтворенню українців як етносу та нації.

Література

Березін А. М. Психологічні чинники генезису національної самосвідомості особистості : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 19.00.01 / А. М. Березін ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2002. – 208 арк.

Видолоб Н. О. Психолого-педагогічні умови формування української ментальності учнів основної школи (на матеріалі уроків української літератури) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 / Н. О. Видолоб ; АПН України. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – К., 2003. – 238 арк.

Михальчук Ю. О. Психолого-педагогічні умови гармонізації етнічної самосвідомості старшокласників : дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 / Ю. О. Михальчук ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2005. – 278 арк.

Чепішко О.І.

кандидат психологічних наук, викладач кафедри психології, соціології та гуманітарних дисциплін Криворізького факультету Запорізького національного університету, м. Кривий Ріг, Україна

Шевченко Н.Ф.

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету, м. Запоріжжя, Україна

СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ПРАКТИКУЮЧИХ ПСИХОЛОГІВ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ

Анотація. В статті представлено результати емпіричного дослідження становлення професійної свідомості практикуючих психологів на етапі професійної адаптації. Подано визначення поняття «професійна свідомість» та

специфіку професійної діяльності психолога-практика. В ході емпіричного дослідження виявлено ставлення фахівців-початківців до професії психолога-практика.

Chepishko O.I., Shevchenko N.F. PRACTICAL PSYCHOLOGISTS' PROFESSIONAL CONSCIOUSNESS DEVELOPMENT AT THE STAGE OF PROFESSIONAL ADAPTATION

Abstract. The article highlights results of the empirical research of development of the professional consciousness of practicing psychologists at the stage of professional adaptation. The attitude of novice specialists to the profession of a psychologist-practitioner has been revealed.

Постановка проблеми. Актуальним завданням сучасної психології є дослідження особливостей професійного становлення фахівця, яке забезпечує його особистісний розвиток та самореалізацію як суб'єкта професійної діяльності. Сучасний фахівець повинен мати певні професійно-важливі якості, високий рівень професійної відповідальності до майбутньої професійної діяльності, професійну придатність та високий рівень професійної компетентності, соціальну та професійну мобільність та самостійність щодо прийняття професійно обґрунтованих рішень. Важливість вивчення специфіки професійної свідомості психологів-практиків зумовлюємо тим, що саме цей ресурс властивостей особистості відіграє визначальну роль в динаміці процесу і в кінцевому підсумку в дієвості психологічної допомоги. Сучасна ситуація вимагає нових підходів і наукових парадигм для пояснення, діагностики й прогнозування процесів та закономірностей розвитку свідомості суб'єкта психологічного практикування.

Вітчизняними та зарубіжними науковцями вивчалися змістовно-процесуальні характеристики свідомості й самосвідомості особистості (В.І. Слободчиков, Ю.М. Швалб, А.І. Яценко), процес професійного становлення особистості психолога (І.І. Бондаренко, О.Ф. Бондаренко, Л.В. Долинська, С.Д. Максименко, В.Г. Панок, Н.І. Пев'якель, Ю.О. Приходько, Н.С. Пряжніков, О.П. Саннікова, І.Б. Герешкіна.